

Notat- Sprogtab hos tosprogede elever efter ned- lukningen og perioder med hjemmeundervisning

Dato: 10. juni 2021

Reference: Lene Mehlsen Thomsen

Journalnr.: 21/7620

Corona-nedlukningens betydning for tosprogede elevers sprogudvikling i Norddjurs Kommune

Baggrund

På møde i dialogforum for integration 25. maj 2021 blev sagen vedrørende tosprogede børns sprogtab som konsekvens af skolelukninger under corona-krisen drøftet. Til dialogmødet blev der peget på, at tosprogede elever på Søren Kanne skolen har oplevet et sprogtab og medfølgende integrationstab som en konsekvens af corona-nedlukningen af skolerne. Eleverne har under nedlukningen manglet den nødvendige sprogstimulering fra den formelle undervisning, fritidsaktiviteter samt fra socialt samvær med dansksprogede børn. På baggrund heraf er der rejst et politisk ønske om en uddybende belysning af sprogtab og medfølgende integrationstab hos tosprogede elever på Norddjurs Kommunes grundskoler.

Sagen i nationalt perspektiv

Udfordringer med sprogtab hos tosprogede elever i kølvandet på nedlukningen er også beskrevet på andre skoler i landet med en stor andel af tosprogede elever. Forskningschef på VIA University College, Andreas Rasch- Christensen har i den forbindelse udtalt, at nedlukningen og det medfølgende sprogtab kan risikere at få langvarige konsekvenser for de sprogligt mest udsatte tosprogede børn, der kan blive klemt yderligere på deres skolegang og fremtid, hvis der ikke bliver sat målrettet og koncentreret ind. Det er særligt i forhold til grammatik, ordstilling og udtale, at der opleves en stagnation eller tilbagegang.

I dette notat belyses følgende

1. Belysning af sprogtab hos tosprogede elever i Norddjurs.
2. Relevante fokusområder fra dialogforum for integration.
3. Hvad kan der gøres for at indhente tabt sprogudvikling og integration? Hvor hurtigt skal der sættes ind, og hvor længe er der brug for en særlig indsats?
4. Vurdering af økonomiske omkostninger og vurdering af, om udgifter til indsats kan indgå som en merudgift jf. corona.

1.) Tosprogede børn i Norddjurs

Traditionelt defineres tosprogede børn som *børn der har et andet modersmål end dansk, som først ved kontakt til det omgivende samfund evt. gennem undervisning, lærer dansk.*

I Norddjurs Kommune er definitionen af tosprogede børn på nuværende tidspunkt således: *Et barn betragtes som tosproget fra barnets eller morens indrejse dato og 5 år frem.*

Det vil sige, at gruppen af tosprogede børn både omfatter børn, der mestrer dansk og et andet sprog på alderssvarende niveau samt børn, der ikke mestrer dansk eller modersmålet alderssvarende. Nærværende sag vedrører de tosprogede elever, der i hjemmet ikke møder det danske sprog, og hvor forældrene ikke har mulighed for at tale dansk med dem eller hjælpe dem med lektier.

I Norddjurs Kommune foregår der ingen sprogscreening af tosprogede elever, og det vil derfor være svært at afdække et eventuelt corona-relateret sprogtab ud fra tal. Der findes endnu ingen national eller kommunal undersøgelse af betydningen af corona-nedlukningen for tosprogede elevers sprog.

De tosprogede elever dog bliver i lighed med de øvrige elever i folkeskolerne i Norddjurs testet jævnfør handleplanen for matematik og læsning. Med det formål at afdække sprogtab og pege på handlemuligheder i Norddjurs, er ledelsen på Søren Kanne Skolen og Auning Skole derfor blevet adspurgt til deres oplevelse af de tosprogede elevers sprogtab i kølvandet på corona.

2) Konstateret sprogtab:

På **Auning Skole** vurderer ledelsen et klart sprogtab hos de elever, der taler et andet sprog end dansk derhjemme. Sprogtabet minder om det, der opleves i forbindelse med sommerferier, hvor børnene heller ikke møder skolens og fritidslivets mange læringsrum.

Børn fra modtageklassen har været på skolen gennem hele nedlukningsperioden, men de har alligevel oplevet et sprogtab, fordi de har manglet social interaktion med jævnaldrende danske skoleelever og den dansktræning, som i den forbindelse følger med. Auning Skole tilføjer desuden, at det er svært at måle på de tosprogede elevers sprogtab i forbindelse med corona-nedlukningen men konkluderer, at der er tale om et tab.

På **Søren Kanne-Skolen** er det ledelsens vurdering, at mange af de tosprogede elever har haft svært ved at indgå i og fungere i den virtuelle undervisning. Derfor har en række af de tosprogede elever deltaget i den fysiske nødundervisning, men det har heller ikke dæmmet op for et sprogtab, da det har været svært for eleverne at træne deres sociale sprog med dansktalende børn og deres skolesprog i formelle læringsituationer. Tolærerordninger eksisterer allerede i en række klasser, men disse skal dæmme op for mange udfordringer efter corona-nedlukning, og det er således ikke tilstrækkeligt til at indhente de tosprogede elevers sprog- og integrationstab. Nogle elever vil forholdsvis hurtigt kunne blive hjulpet til at indhente det tabte, mens andre elever vil kræve en lidt længere indsats i forhold til særligt deres skolesprog.

3.) Relevante fokuspunkter fra dialogforum for integration

Dialogforum for integration i Norddjurs Kommune har besluttet en række fokusområder for forummets arbejde, som peger i retning af mulige indsatser i forbindelse med sprogtabet. Her blev fokuspunkterne *sprogudvikling* og *fritidspas* drøftet 16. september 2021:

Fritidspas: Det vurderes at være utroligt vigtigt, at børn og unge med indvandrerbaggrund kommer ud af hjemmet i fritiden. Et middel hertil kunne være fritidspas, som dialogforum for integration opfordrer til gratis tilgængelighed af som en permanent ordning.

- ✓ Dette fokusområde vil bidrage til at styrke de omtalte elevers sociale sprog i formelle situationer.

Sprogudvikling: I forbindelse med sprogudvikling for børn med indvandrerbaggrund i Norddjurs, så har Dialogforum fokus på børn, typisk fra Rumænien eller Litauen, hvor forældrene har arbejde i landbrugs- og gartnerisektoren. Disse børn har dårlige danskundskaber, og det opleves, at flere af disse børn tages ud af SFO eller juniorklub i forbindelse med corona-nedlukning.

- ✓ Dette fokusområde kan bringes i spil i forbindelse med eventuelle kommende indsatser, der også skal målrettes børn med østeuropæisk oprindelse og ikke kun børn med mellemøstlig eller afrikansk oprindelse.

4.) Indhentning af det tabte- hvad kan der gøres?

Ved at sammenstille anbefalinger fra adspurgte aftaleholdere og anbefalingerne fra Andreas Rasch-Christensen fremstår nedenstående forslag til konkrete indsatser:

- ✓ Opskalering eller etablering af undervisning i dansk som andetsprog. Dette er bortfaldet helt på Søren Kanne Skolen.
- ✓ Opskalering af tolærerordning i klasser med mange tosprogede elever.
- ✓ Gratis fritidspas til tosprogede elever udvides eller gøres permanent.
- ✓ Flere tilbud om gratis aktiviteter i løbet af sommerferien som vil dæmme op for yderligere sprogtab. Eksempelvis særlige tilbud fra juniorklub eller SFO.
- ✓ Etablering af en mellemform, der kan fungere som mellemstation mellem modtageklassen og de almene klasser. Eventuelt i form af en udslusningsmodel med særligt fokus på de udskolingselever, der skal på Auning skole.
- ✓ En -til- en undervisning af de sprogligt svageste tosprogede elever.

Mulig fremtidig indsats til afbødning for sprogtab hos tosprogede elever:

Gennem en koncentreret indsats baseret på ekstra tilførte midler, vurderer **Auning Skole** det muligt at indhente den tabte sprogudvikling på 2-4 måneder. Det vurderes at være vigtigt med en relativ hurtig indsats, og indsatsen kan med fordel imødekomme tosprogede elever i indskolingen.

På **Søren Kanne Skolen** vurderes det, at en indsats med Dansk som andetsprog skal fungere minimum frem til juleferien 2021 for at have den ønskede effekt. Indsatsen ville skulle træde i kraft fra efter sommerferien og kunne eksempelvis bestå af en undervisningsindsats på tværs af klasserne

Det understreges fra begge skoler, at en eventuel særlig sprogindsats ikke må tage alt for mange ressourcer fra den øvrige undervisning, da mange andre områder af elevernes trivsel og læring også er ramt efter nedlukningen.

Ad. 5.) Vurdering af økonomiske konsekvenser af tiltag

De foreslåede indsatser har meget forskellige økonomiske konsekvenser, hvoraf en-til-en undervisning vil være det økonomisk mest vidtrækkende. En yderligere afdækning af omkostningerne af tre udvalgte indsatsmuligheder kan anbefales:

1. Opskalering af tolærerordning for relevante klasser.
2. Etablering/opskalering af supplerende undervisning i dansk som andetsprog i relevante klasser.
3. Etablering af gratis tilbud for målgruppen i skolernes sommerferie. På den måde vil det kunne lykkes at "stoppe skaden" med sprogtab for de elever, der ikke møder det danske sprog i hjemmet.